

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СИСТЕМОЮ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

ANALYSIS OF THE MANAGEMENT OF THE GREAT BRITAIN FINANCIAL SYSTEM AND ITS IMPLEMENTATION OPPORTUNITIES IN UKRAINE

Лямкіна Т.А., студентка
Сумський державний університет

Стаття присвячена вивченню питання управління фінансовою системою Великої Британії, аналізу переваг та недоліків наявної системи та можливості запозичення для нашої країни. Створення ефективно діючої та конкурентоспроможної фінансової системи складний процес, який є якісним показником розвитку економіки та ефективності державної політики. Дослідження та впровадження іноземного досвіду у питаннях управління фінансовою системою провідних країн для України дасть змогу на законодавчому рівні вдосконалити правові аспекти у питаннях фінансів та дасть можливість створити могутню фінансову систему, яка буде ефективно працювати у сучасних реаліях. З проголошенням незалежності України почався новий етап державотворення, формування власної національної політики та створення фінансової системи. Але за 27 років незалежності України, попри різні вектори зовнішньої політики та внутрішнього реформування, фінансова система України не позбулася ряду недоліків, які гальмують економічний розвиток країни.

Ключові слова: фінансова система, управління фінансовою системою України, управління фінансовою системою Великобританії.

Статья посвящена изучению вопроса управления финансовой системой Великобритании, анализу преимуществ и недостатков существующей системы и возможности заимствования для нашей страны. Создание эффективно действующей и конкурентоспособной финансовой системы сложный процесс, который является качественным показателем развития экономики и эффективности государственной политики.

Исследования и внедрение иностранного опыта в вопросах управления финансовой системой ведущих стран для Украины позволят на законодательном уровне усовершенствовать правовые аспекты в вопросах финансов и позволят создать мощную финансовую систему, которая будет эффективно работать в современных реалиях. С провозглашением независимости Украины начался новый этап создания государства, формирования собственной национальной политики и создание финансовой системы. Но за 27 лет независимости Украины, несмотря на различные векторы внешней политики и внутреннего реформирования, финансовая система Украины не избавилась от ряда недостатков, которые тормозят экономическое развитие страны.

Ключевые слова: финансовая система, управление финансовой системой Украины, управление финансовой системой Великобритании.

The article is devoted to the study of the management of the financial system of Great Britain, analysis of the advantages and disadvantages of the existing system, and borrowing opportunities for our country.

Creation of an effective and competitive financial system is a complex process, which is a qualitative indicator of economic development and the effectiveness of public policy. The study and implementation of foreign experience in managing the financial system of the leading countries will enable Ukraine to improve the legal aspects of finance at the legislative level and will provide an opportunity to create a powerful financial system that will work effectively in modern realities.

With the proclamation of Ukraine's independence, a new stage of state formation, the formation of its own national policy and the creation of a financial system began. But for 27 years of Ukraine's independence despite the various vectors of foreign policy and internal reform, Ukraine's financial system has a number of disadvantages that hinder the country's economic development.

Key words: financial system, management of the financial system of Ukraine, management of the financial system of Great Britain.

Теоретичні аспекти щодо тлумачення поняття фінансової системи, її суб'єктів та їх адміністративно-правового статусу і запозичення іноземного досвіду розглядали у своїх працях багато вітчизняних науковців, зокрема: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, В.А. Вдовіченко, Т.А. Кобзев, Г.Л. Губіна, О.Л. Зіневич, А.А. Коваленко, Т.А. Латковська, Л.О. Миргородська, Т.О. Кізіма, Ю.М. Руденко, С.І. Юрій, О.М. Пастухов, К.О. Закоморна, В.М. Федосов, В.В. Токар та інші, проте, на мою думку, не достатня увага приділена досвіду Великої Британії.

Саме тому **метою статті** є вивчення та аналіз питання фінансового управління Великої Британії з можливістю переймання досвіду для нашої країни.

Фінансова система – це сукупність різноманітних видів фондів фінансових ресурсів, якими розпоряджається держава. Вона складається з внутрішньої будови та організаційної структури.

Внутрішня будова утворюється зі сфер та ланок і формується такими складовими, як:

- державні фінанси,
- фінанси суб'єктів господарювання,
- міжнародні фінанси та фінансовий ринок (забезпечувальна сфера).

До організаційної структури належать органи управління у сфері бюджету, контрольно-регулювальні, фінансові інститути та цільові фонди.

Фінансова система, її структура залежить від соціально-економічного ладу, державного устрою у країнах, кожна з яких має власну фінансову систему [6, с. 141].

Сукупність всіх організаційних структур, які здійснюють управління фінансами, називається фінансовим апаратом. Саме фінансовий апарат виконує роботу з оперативного фінансового планування, обліку і аналізу, контролю, регулювання, складання і виконання фінансових планів.

Управління державними фінансами охоплює діяльність держави з проведення загальної фінансової політики, координації фінансових ресурсів, розробки фінансового законодавства. Сюди ж відноситься діяльність по складанню і виконанню бюджету, збору податків, випуску позик, управління державним боргом [8, с. 48]. У розвинутих зарубіжних країнах низка найважливіших питань фінансової політики регулюється парламентами. Вони здійснюють фінансове законодавство, затверджують державний бюджет та звіт про його виконання, вводять нові податки і змінюють їх ставки, стверджують граничний розмір державного боргу та ін. Попри їх значну роль у вирішенні фінансових питань, повноваження законодавчих органів у різних країн різні [5, с. 23].

Фінансова система Великобританії включає 4 ланки:

1. Держбюджет.
2. Місцеві бюджети.
3. Спеціальні позабюджетні фонди.

4. Фінанси держпідприємств.

Провідною ланкою фінансової системи є державний бюджет, який складається з двох частин:

- 1) консолідований фонд, який включає поточні надходження коштів і їх витрачання;
- 2) національний фонд позик, в якому доходи та витрати держави пов'язані з рухом капіталу.

Близько 98% витрат фінансується з консолідованого фонду.

Пріоритетним напрямком витрат є асигнування на соціальні та матеріальні цілі. Сюди спрямовується більше ніж половина бюджетних коштів, них: 36% – на соціальний захист, 15% – на охорону здоров'я, 4% – на освіту. В останні десятиліття ці витрати зростали випереджаючими темпами (за 90-і рр. вони подвоїлися). Незначна частка витрат на освіту пояснюється тим, що вона фінансується, головним чином, на рівні місцевих бюджетів. Військові витрати у 90-і рр. були «заморожені», їх питома вага скорочувалася. Скорочувалася частка витрат на економічні цілі, які у минулому були дуже великі і урізані. Витрати на державне управління (державні послуги) мають тенденцію до зростання. Зараз вони становлять 4% бюджетних витрат [7].

Дуже вагомі витрати на субсидії місцевим органам влади. Особливістю Великої Британії є наявність статей бюджету, які не розглядаються парламентом. Насамперед, це витрати по «цивільному аркушу», пов'язані з утриманням королівського двору.

Доходи консолідованого фонду на 95% формуються податковими надходженнями. Крім цього, до бюджету надходять кошти від продажу державної власності, штрафів та ін. [1, с. 27].

Державний бюджет Великої Британії складається з двох складових: Консолідований фонд, де проходять поточні доходи і витрати, та Національний фонд позик, в якому відбиваються витрати на капітальні вкладення. Основу бюджету складає Консолідований фонд. Перевищення доходів над витратами Консолідованого фонду зраховується у дохідну частину національного фонду позик. Основними доходами Консолідованого фонду є податки (прибутковий податок, податок на прибуток корпорацій, податок на реєстрацію автомобілів, ПДВ, податок на соціальне страхування, неподаткові надходження від держпідприємств, інші доходи) [2, с. 45].

У Великобританії управління фінансами покладено на казначейство, яке займається питаннями розробки, складання та виконання державного бюджету, податкової політики; здійснює фінансово-економічне прогнозування, контроль за фінансами державних підприємств та ін. Управління державним боргом займається Банк Англії, який здійснює випуск позик, погашення капітальних сум і виплату відсотків. Окремі функції управління фінансами покладено на інші міністерства. Так, Міністерство житлового будівництва здійснює управління фінансовими ресурсами, виділеними на реалізацію програм житлового та капітального будівництва [4, с. 45].

Важливою складовою бюджету Великої Британії є Національний фонд позик (НФП). НФП – бюджет капіталовкладень, кошти якого витрачаються на обслуговування державного боргу, а також довгострокові кредити державним корпораціям і місцевим органам влади. Дохідна частина НФП формується за рахунок відсотків за кредити, що надходять від державних корпорацій і місцевих органів влади, частини прибутку банку Англії та ін. Дефіцит у консолідованому фонді покривається позичкою з НФП, а профіцит зраховується у дохідну його частину.

Бюджетний процес у Великобританії починається зі складання проекту бюджету. У цьому беруть участь міні-

стерства і відомства, які подають заявки до казначейства. На підставі цих заявок складається проект бюджету, який направляється до кабінету міністрів для розгляду і схвалення.

Для подальшого розгляду проект бюджету надходить у нижню палату парламенту (Палату Громад), затверджується проектом верхньою палатою (Палатою Лордів). Чинність закону бюджет отримує після того, як його підпише Королева Англії [3, с. 117].

Система управління фінансовою системою у Великій Британії відображають об'єктивні тенденції сучасного ринку. Є чіткий поділ зобов'язань між Казначейством, що відповідає за законодавчу базу і Управління з фінансового регулювання та нагляду, що контролює роботу відповідно до чинного законодавства.

Управління з фінансового регулювання та нагляду підтримує стосунки з усіма фінансовими інститутами для постійного контролю та усвідомлення стану фінансової системи і забезпечення дотримання нормативних вимог [9, с. 62].

До основних функцій управління з фінансового регулювання та нагляду відносяться:

- Оцінка фінансових ускладнень становища певної організації, своєчасне реагування на ситуацію;
- Проведення оцінки можливості допомоги даної організації з кризи за участю інших комерційних установ;
- Надання необхідних консультацій населенню (розповсюдження навчально-методичної літератури, телефонні лінії) [4, с. 159].

З приводу організації і функціонування механізму управління фінансовою системою у Великій Британії виділені важливі моменти, які можуть бути корисними для України, зокрема: активна участь інститутів громадянського суспільства у процесі контролю за законністю та ефективністю використання бюджетних коштів; налагодження розвинених координаційних зв'язків між центральними і місцевими органами управління фінансовим сектором; наявність перехресного контролю, який дозволяє різним відомствам перевіряти діяльність один одного, а також активна участь законодавчої і судової влади у процесі спостереження за дотриманням режиму законності у фінансовій сфері, дозволяють уникнути тотальної корумпованості та забюрократизованості, що, як правило, властиво дуже складним і розгалуженим управлінським механізмам.

Дослідивши адміністративно-правовий досвід Великої Британії, можна стверджувати, що він може бути корисним для України з точки зору того, що участь у складанні проекту бюджету беруть всі відомства і міністерства, котрі подали заявку, що дає можливість звертати увагу на прогалини, на які парламент заклав очі чи виділив би мізерну кількість коштів, є чіткий поділ функцій, що не дублюються і забезпечують ефективну роботу. На мою думку, нашій країні був би корисним досвід того, що будь-який фінансовий законопроект проходить довгий шлях від звичайного проекту, що включає пропозиції інститутів, потім потрапляє до Кабінету міністрів, потім проходить через Нижню та Верхню Палати і потім на підпис до королеви. Такий складний шлях дає можливість всебічного вивчення та аналізу, і приймаються лише актуальні для фінансового ринку проекти, які були схвалені і вивчені не однією інстанцією. Актуальною є робота Управління з фінансового регулювання та нагляду, що контролює та вивчає не лише державні групи ризику, а й комерційні, надаючи їм інформативну, фінансову допомогу (допомога у пошуку інвесторів, отримання державних кредитів і т. і.), а також доцільною є співпраця з населенням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баятов И.М., Строков А.И. государственные финансы и управление ими в Великобритании на современном этапе. Финсы и кредит. – 2002. №22. С. 96-103.
2. Конституційне право зарубіжних країн: навч. посібник / М.С. Горшенюва, К.О. Закоморна, В.О. Ріяка та ін.; За заг. ред. В.О. Ріяки. 2-е вид., допов. і перероб. К.: Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
3. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навч. посіб. / В.М. Бесчастний, О.В. Філонов, В.М. Субботін, С.М. Пашков; За ред. В.М. Бесчастного. 2-ге вид., стер. К.: Знання, 2008. 467 с (Вища освіта ХХІ століття). URL: http://pidruchniki.com/13731120/pravo/zakonodavcha_vlada_ssha#197.
4. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
5. Муравьева З.А. Финансово-кредитные системы зарубежных стран: учеб.-метод. комплекс. Минск: Изд-во МИУ, 2006. 308 с.
6. Орел В.М. Фінансова система як невід'ємна складова економічного процесу країни. Український журнал прикладної економіки. 2016. Том 1. № 1. С. 141-152.
7. Трубіна М.В. Фінансова діяльність держави: підходи до видозмінення наукових аспектів пізнання. Фінансове право. 2014. № 4 (30). С. 13-16.
8. Фінансові системи зарубіжних країн: навч посіб / Ю.М. Руденко, В.В. Токар. К.: КНЕУ, 2010. 348 с.
9. Фінанси зарубіжних країн: навчальний посібник / Т.О. Кізіма, Н.Я. Кравчук, В.П. Горин та ін.; за ред. О.П. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка, 2013. 157 с.

УДК 347.457

ВЕКСЕЛЬ ЯК СЕГМЕНТ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

BILL AS A SEGMENT OF THE UKRAINIAN SECURITIES MARKET

Маланчук Т.В., к.ю.н.,
доцент кафедри міжнародного,
європейського права та цивільно-правових дисциплін
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету

Крамаренко К.І., студентка
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету

У роботі проаналізовано особливості обігу векселю в Україні. Зазначено його види та ознаки, які зумовлюють його перевагу на ринку цінних паперів. Виокремлено простоту обігу векселю, а також ряд позитивних та негативних ознак, які з цього випливають. Доведено універсальність застосування векселів у різних сферах економічного життя, зокрема завдяки широкому спектру своїх функцій та властивостей. Зазначено функції векселю як цінного паперу, боргового зобов'язання та платіжного інструменту. Проаналізовано основні можливості та перспективи використання векселю у міжнародній економіці. Визначено перспективи використання векселю у малому та середньому бізнесі з метою подолання потенційних корупційних злочинів у цій сфері. Також запропоновано використання векселів з метою вирішення проблеми нестачі грошових коштів різними суб'єктами господарювання, зокрема в аграрному секторі у сезонні періоди роботи. Виокремлено наявність солідарної відповідальності, як виключної особливості векселя, основні фактори, які впливають на це. Доведено, що на сьогодні тенденція розвитку економічних відносин в Україні зумовлюють популяризацію використання векселю, як засобу платежу, проте активне його запровадження в економіці одразу вказує на низку законодавчих колізій та проблем його використання. Наведено переваги використання векселю у порівнянні з кредитними коштами, як основної запоруки успішного ведення бізнесу в Україні та запропоновано механізм поступового впровадження вексельного обігу. Визначено, що безінфляційна властивість векселю є ключовим фактором у порівнянні зі звичайним грошовим кредитом та доводить його переваги. Зазначено основні та типові злочинні схеми обігу векселів у державі, такі як видача векселю без можливості його оплатити, використання вексельного обігу при розкраданні коштів акціонерів товариства, запропоновано шляхи подолання таких злочинних схем та подальшого контролю державою. Наголошено на необхідності підвищення правової обізнаності населення щодо основних напрямків застосування векселів та порядку їх використання.

Ключові слова: вексель, вексельне право, цінні папери, емітент, переказний вексель, простий вексель, акцептування, бізнес, економіка, кошти, вексельний обіг, боржник, векселедержатель, набувач векселю.

В работе проанализированы особенности обращения векселя в Украине. Отмечены его виды и признаки, которые обуславливают его преимущество на рынке ценных бумаг. Выделена простота обращения векселя, а также ряд положительных и отрицательных признаков, которые из этого следуют. Доказана универсальность применения векселей в различных сферах экономической жизни, в частности, благодаря широкому спектру своих функций и свойств. Указаны функции векселя как ценной бумаги, долгового обязательства и платёжного инструмента.

Проанализированы основные возможности и перспективы использования векселя в международной экономике. Определены перспективы использования векселя в малом и среднем бизнесе с целью преодоления потенциальных коррупционных преступлений в этой сфере. Также предложено использование векселей с целью решения проблемы нехватки денежных средств различными субъектами хозяйствования, в частности в аграрном секторе в сезонные периоды работы.

Выделено наличие солидарной ответственности, как исключительной особенностью векселя, основные факторы, которые влияют на это. Доказано, что сегодня тенденция развития экономических отношений в Украине обуславливает популяризацию использования векселя, как средства платежа, однако активное его введение в экономику сразу указывает на ряд законодательных коллизий и проблем его использования.

Приведены преимущества использования векселя по сравнению с кредитными средствами, как основной залог успешного ведения бизнеса в Украине и предложен механизм постепенного внедрения вексельного обращения. Определено, что безинфляционное свой-